

Försvarsutskottets betänkande 2023/24:FöU4

Militära frågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden i betänkandet. Dessa handlar bl.a. om Försvarsmaktens organisation och förmåga, Försvarsmaktens samarbete med andra myndigheter, miljöfrågor och totalförsvar.

I betänkandet finns elva reservationer (S, SD, V, C och MP).

Behandlade förslag

40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Bakgrund	5
Utskottets överväganden.....	7
Försvarsmaktens organisation och förmåga	7
Miljöfrågor	12
Övriga militära frågor.....	19
Reservationer	26
1. Organisation och förmåga, punkt 1 (S).....	26
2. Organisation och förmåga, punkt 1 (C)	27
3. Nyetablering, punkt 2 (S)	27
4. Försvarsmusiken, punkt 3 (MP)	29
5. Sanering och minskad miljöpåverkan, punkt 4 (SD)	30
6. Sanering och minskad miljöpåverkan, punkt 4 (C).....	31
7. Sanering och minskad miljöpåverkan, punkt 4 (MP)	32
8. Samexistens, punkt 5 (C).....	34
9. Samexistens, punkt 5 (MP).....	35
10. Försvarsmaktens samarbete med andra myndigheter, punkt 6 (V)	36
11. Smittspridning, punkt 8 (MP).....	36
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	38
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	38

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Försvarsmaktens organisation och förmåga

1. Organisation och förmåga

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1105 av Marie Nicholson (M),

2023/24:1110 av Boriana Åberg m.fl. (M) yrkandena 1 och 3,

2023/24:1132 av David Josefsson och Marie-Louise Hänel Sandström (båda M),

2023/24:1569 av Aida Birinxhiku m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2028 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2,

2023/24:2109 av Jesper Skalberg Karlsson (M),

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 4 och

2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 7 och 23.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (C)

2. Nyetablering

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:8 av Magnus Jacobsson och Magnus Berntsson (båda KD),

2023/24:204 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 2,

2023/24:1941 av Fredrik Olovsson m.fl. (S),

2023/24:2028 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 3,

2023/24:2129 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) och

2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 6, 21, 22 och 24.

Reservation 3 (S)

3. Försvarsmusiken

Riksdagen avslår motion

2023/24:904 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1–4.

Reservation 4 (MP)

Miljöfrågor

4. Sanering och minskad miljöpåverkan

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 27,

2023/24:679 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 2,

2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 35,

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 28 och

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 6 och 7.

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (C)

Reservation 7 (MP)

5. Samexistens

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:679 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 4,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 76,

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 12,

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 5 och

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 21.

Reservation 8 (C)

Reservation 9 (MP)

Övriga militära frågor

6. Försvarsmaktens samarbete med andra myndigheter

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:66 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 och

2023/24:482 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 13.

Reservation 10 (V)

7. Totalförsvaret

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1269 av Kjell-Arne Ottosson (KD) och

2023/24:2214 av Sten Bergheden och Johanna Rantsi (båda M).

8. Smittspridning

Riksdagen avslår motion

2023/24:1872 av Emma Nohrén och Jacob Risberg (båda MP) yrkande

5.

Reservation 11 (MP)

Stockholm den 4 april 2024

På försvarsutskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Lars Wistedt (SD), Jörgen Berglund (M), Helén Pettersson (S), Björn Söder (SD), Johan Andersson (S), Helena Bouveng (M), Anna Starbrink (L), Erik Ezelius (S), Hanna Gunnarsson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Larsson (C), Lars Püss (M), Emma Berginger (MP), Gustaf Göthberg (M), Markus Selin (S) och Camilla Brunsberg (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet motionsyrkanden från allmänna motions-tiden 2023/24. Motionerna innehåller förslag som bl.a. rör Försvarsmaktens organisation, miljöfrågor och Försvarsmaktens samarbete med andra myndigheter.

Vid utskottets sammanträde den 23 november 2023 informerade Försvarsmakten utskottet om arbetet med de pågående regements-etableringarna.

Den 18 januari 2024 informerade Försvarsmakten utskottet om myndighetens arbete med samexistens vid målkonflikter och komplexiteten när det gäller bedömningar i tillståndsproucesser för vindkraft.

Den 7 mars informerade Försvarsmakten utskottet om myndighetens budgetunderlag för 2025.

Bakgrund

I december 2020 beslutade riksdagen om en försvarspolitisk inriktning för perioden 2021–2025. Försvarsutskottet behandlade regeringens förslag inför perioden (prop. 2020/21:30) i betänkandet Totalförsvaret 2021–2025 (bet. 2020/21:FöU4). Med bifall till propositionen godkände riksdagen regeringens förslag till mål för totalförsvaret, det militära försvaret och det civila försvaret samt inriktningen för Försvarsmaktens krigsorganisation och grundorganisationens utformning (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:136). Beslutet innebar bl.a. att krigsorganisationen skulle växa och att Försvarsmaktens grundorganisation skulle utökas. Försvaret skulle utformas och dimensioneras för att möta ett väpnat angrepp mot Sverige.

Den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen svarar sedan 1990-talet för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen för försvars- och säkerhetspolitiken. Försvarsberedningen ska följa den säkerhetspolitiska utvecklingen i omvärlden, och inför regeringens förslag till riksdagen i viktigare långsiktiga försvars- och säkerhetspolitiska frågor ska försvarsberedningen redovisa sin syn på dessa.

Den 12 december 2022 beslutade försvarsminister Pål Jonson om anvisningar (Fö2022/00125) till en ny försvarsberedning. Inför nästa försvarsbeslutsperiod överlämnade Försvarsberedningen delrapporterna Kontrollstation 2023 (Ds 2023:12), Allvarstid (Ds 2023:19) och Kraftsamling (Ds 2023:34) till regeringen. Försvarsberedningens förslag om det militära försvaret redovisas i slutrapporten som ska lämnas till regeringen senast den 26 april 2024.

I budgetpropositionen för 2024 anför regeringen att man avser att återkomma till riksdagen under hösten 2024 med en proposition om totalförsvarets fortsatta inriktning och utformning.

Utskottets överväganden

Försvarsmaktens organisation och förmåga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om Försvarsmaktens organisation och förmåga.

Jämför reservation 1 (S), 2 (C), 3 (S) och 4 (MP).

Motionerna

Organisation och förmåga

I kommittémotion 2023/24:2456 yrkande 4 av Mikael Larsson m.fl. (C) anför motionärerna att det behövs stärkt militärt skydd på västkusten för Göteborgs hamn.

Skyddet av västkusten och Göteborgs hamn lyfts även fram av David Josefsson och Marie-Louise Hänel Sandström (båda M) som i motion 2023/24:1132 föreslår att möjligheterna att stärka försvaret av Göteborg och västkusten ska ses över.

I kommittémotion 2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) föreslår motionärerna att mobiliseringen av det militära försvaret ska öka (yrkande 7). Samma motionärer anför vidare att satsningar på Gotland måste fortsätta (yrkande 23).

Även i motion 2023/24:2109 av Jesper Skalberg Karlsson (M) lyfts Gotlands roll fram. Motionären anför att det militära och civila försvaret på Gotland bör utvecklas och stärkas.

I motion 2023/24:1105 anför Marie Nicholson (M) att Hemvärnets förutsättningar för att verka snabbt lokalt i Kalmar län måste förbättras, särskilt i fråga om tillgången till lokala skjutbanor och övningsfält.

I motion 2023/24:1110 av Borian Åberg m.fl. (M) framhåller motionärerna betydelsen av södra Sverige ur ett militärstrategiskt perspektiv och anför att sydsvenskt försvar behöver förstärkas med anledning av detta (yrkande 1). Motionärerna föreslår även att behoven kring militär mobilitet och värdlandsstöd i Sydsverige ska utredas (yrkande 3).

I motion 2023/24:1569 anför Aida Birinxhiku m.fl. (S) att möjligheterna att stärka det militära och civila försvaret i Halland bör ses över (yrkande 1). Motionärerna framhåller därtill att luftvärnsregementet Lv 6 i Halmstad är av särskild betydelse och anför att Lv 6 måste få rätt förutsättningar för att hantera dagens och morgondagens utmaningar (yrkande 2).

I motion 2023/24:2028 yrkande 2 föreslår Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) ökad militär verksamhet i landet och utvecklad verksamhet vid befintliga regementen.

Nyetablering

I kommittémotion 2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) föreslår motionärerna att det inrättas en multinationell ledningsenhet i nordligaste Sverige (yrkande 6), ytterligare en brigad (yrkande 21) och nya regementen i Kvarn och Kiruna (yrkanden 22 respektive 24).

Även i motion 2023/24:2028 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) föreslås att ett nytt regemente i Kiruna inrättas. Motionären anser att en expansion av Försvarsmaktens verksamhet i Norrbotten är nödvändig i och med Norrbottens strategiska position och anför även att en Stridsskola Nord bör inrättas (yrkande 3).

I motion 2023/24:8 föreslår Magnus Jacobsson och Magnus Berntsson (båda KD) att regeringen ska undersöka förutsättningarna för att omvandla Säve flygplats som idag är en kommersiell flygplats, till en militär och civil flygplats.

I motion 2023/24:204 yrkande 2 anför Magnus Jacobsson (KD) att regeringen bör återupprätta I 17 som ett infanteri- och transportregemente.

I motion 2023/24:1941 anför Fredrik Olovsson m.fl. (S) att man bör överväga en utökad försvarsverksamhet i Strängnäs genom att förlägga ett regemente eller annan stadigvarande verksamhet i kommunen.

Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) anför i motion 2023/24:2129 att regeringen bör överväga att förlägga ett nytt regemente i Gävleborgs län.

Försvarsmusiken

I motion 2023/24:904 av Amanda Lind m.fl. (MP) föreslår motionärerna

- inrättandet av en ny professionell musikkår inom försvarsmusiken (yrkande 1)
- utvecklandet och stärkandet av försvarsmusiken som en del av de stora investeringarna i vårt militära försvar (yrkande 2)
- att möjligheten att inrätta en professionell militär musikkår i norra Sverige ses över (yrkande 3)
- långsiktiga kontrakt för avtalamusikkåreerna Göteborg Wind Orchestra och Gotlandsmusiken (Gotlands regementes musikkår) (yrkande 4).

Bakgrund och tidigare beredning

Grundorganisationen är Försvarsmaktens organisation i fredstid vilken ansvarar för fredstida uppgifter och krigsförbandsproduktion. Krigsorganisationen är den organisation som Försvarsmakten intar vid höjd beredskap. Utskottet behandlade frågor om Försvarsmaktens grundorganisation, krigsorganisation och militära förmåga inom ramen för totalförsvarsbeslutet för 2021–2025 (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:F6U4, rskr. 2020/21:136). I sitt ställningstagande tillstyrkte utskottet regeringens förslag om den huvudsakliga inriktningen för krigsförband fr.o.m. 2021 och

en utökning av Försvarsmaktens grundorganisation. Utskottet tillstyrkte även regeringens förslag om mål för totalförsvaret, det militära försvaret och det civila försvaret. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. I sitt ställningstagande anförde utskottet att man såg krigsorganisationen respektive grundorganisationen som en helhet och således inte såg skäl att ompröva enskilda delar eller enskilda förstärkningar av dessa. Utskottet avstyrkte därför motionsyrkanden om ytterligare förstärkningar av krigsorganisationen och förändringar i grundorganisationen.

I betänkande 2022/23:FöU4 behandlade utskottet återigen frågor om Försvarsmaktens organisation och förmåga och vidhöll bedömningen att det inte fanns skäl att ompröva enskilda delar av grund- eller krigsorganisationen eller att överväga enskilda förstärkningar av dessa. Även när utskottet behandlat frågorna dessförinnan har utskottet framhållit att det inte funnits skäl att ompröva enskilda delar av den grundorganisation som riksdagen har fattat beslut om (bet. 2015/16:FöU3, bet. 2016/17:FöU6 och bet. 2017/18:FöU6).

Regeringen fattade den 17 december 2020 beslut om mål för Försvarsmaktens operativa förmåga, som bl.a. innebär att Försvarsmakten successivt under perioden 2021–2025 respektive 2026–2030 ska öka sin förmåga att agera i såväl fredstid som vid ett väpnat angrepp. I och med detta påbörjades en utveckling av krigsorganisationen som ska vara uppfylld 2030 (Inriktning för Försvarsmakten 2021–2025, Fö nr 30). Riksdagen beslutade den 15 december 2020 (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:136) att godkänna regeringens förslag till mål för det militära försvaret och inriktningen för Försvarsmaktens krigsorganisation.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 6) anför regeringen att arbetet med att utöka Försvarsmaktens grundorganisation pågår i enlighet med vad regeringen föreslagit till riksdagen i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 och att detta bl.a. innebär tillväxt och återuppträdande av regementen och flottiljer. I budgetpropositionen konstaterar regeringen vidare att det försämrade omvärldsläget ställer högre krav på Försvarsmaktens förmåga att mobilisera hela krigsorganisationen vid beslut om höjd beredskap och att Försvarsmakten i likhet med föregående år i sina utvärderingar gjort bedömningen att mobiliseringsförmågan behöver öka.

Med riksdagens beslut om grundorganisationens omfattning och förbandens lokalisering som utgångspunkt reglerar regeringen försvarsmaktsorganisationen i förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten. Det framgår av myndighetens instruktion att Försvarsmakten själv beslutar om sin organisation i de delar som inte regleras i instruktionen. Regeringen beslutade i juni 2021 om ändringar i Försvarsmaktens instruktion i enlighet med riksdagens beslut. Instruktionsändringen trädde i kraft den 1 september 2021 och i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 6) beskriver regeringen att beslutet innebär att vissa organisationsenheter återinrättas. Med anledning av detta invigde Försvarsmakten Norrlands dragonregemente (K 4) den 24 september 2021, Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4) den 1 oktober 2021, Upplands flygflottilj (F 16) den 14 oktober 2021,

Dalregementet (I 13) den 23 oktober 2021 och Västernorrlands regemente (I 21) med Jämtlands fältjägarbatal den 16 januari 2022. Den 30 juni 2022 beslutade regeringen om ytterligare en ändring av Försvarsmaktens instruktion. Ändringen, som trädde i kraft den 1 oktober 2022, innebär att Bergslagens artilleriregemente (A 9) i Kristinehamn återinrättades som egen organisationsenhet. Under 2022 invigde Försvarsmakten Västernorrlands regemente (I 21) med Jämtlands fältjägarbatal den 16 januari och Bergslagens artilleriregemente (A 9) i Kristinehamn invigdes den 4 december

I samband med budgetpropositionen för 2024 konstaterade utskottet att den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen svarar för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken och att de mål som Försvarsberedningen lämnar till regeringen efterföljs av propositioner till riksdagen i fråga om den försvarspolitiska inriktningen. Utskottet såg inga skäl att frånga denna beslutsprocess (bet. 2023/24:FöU1).

Försvarsberedningen konstaterar i sin rapport Kontrollstation 2023 (Ds 2023:12) att etablerandet av ett nytt regemente på Gotland och ytterligare fem nya regementen och en flygflottilj är viktiga förutsättningar för den fortsatta utbyggnaden av försvaret.

När det gäller försvarsmusiken regleras Försvarsmaktens deltagande i statsceremonier i förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten. På Försvarsmaktens webbplats beskrivs Försvarsmusiken som den enhet som tillgodoser Försvarsmaktens, Hovets och regeringens behov av musik vid olika högtidliga tillfällen och ceremonier i Sverige. Försvarsmusiken organiserar de tre musikkårer som verkar inom Försvarsmakten i dag: Arméns musikkår och Livgardets dragonmusikkår i Kungsängen utanför Stockholm, och Marinens musikkår i Karlskrona. Försvarsmusiken har sin organisatoriska tillhörighet vid Livgardet och stöder även Hemvärnets 25 musikkårer som finns spridda runt om i landet. Till skillnad från kårerna inom Hemvärdet utgörs Arméns musikkår, Livgardets dragonmusikkår och Marinens musikkår av heltidsarbetande musiker. Försvarsmusikens verksamhet kompletteras med musikkårer som Försvarsmakten har avtal med. I dagsläget är dessa Göteborg Wind Orchestra och Gotlandsmusiken (Gotlands regementes musikkår).

Utskottet har tidigare behandlat frågor om försvarsmusikens organisation och konstaterat att sådana inte bör avgöras av riksdagen utan av regeringen eller Försvarsmakten (bet. 2008/09:FöU1, bet. 2009/10:FöU8).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att riksdagen godkände målen för totalförsvaret, det militära försvaret och det civila försvaret i samband med att den försvarspolitiska inriktningen för perioden 2021–2025 beslutades.

Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget i Europa och Sveriges närområde vill utskottet framhålla vikten av snabba och ändamålsenliga

åtgärder för att stärka Sveriges militära försvar. Försvarsmaktens tillväxt och förmåga påverkas i stor utsträckning av i vilken takt ny infrastruktur kommer på plats på både nya och gamla orter. För att Sveriges förmåga ska kunna stärkas så fort som möjligt är det viktigt att nya anläggningar kommer på plats enligt plan.

Utskottet noterar de förstärkningsåtgärder som Försvarsmakten vidtagit och förutsätter att arbetet fortsätter i enlighet med av riksdagen beslutade totalförsvarsbeslut och regeringens instruktion till Försvarsmakten. Vidare konstaterar utskottet att Försvarsmakten själv beslutar om sin organisation i de delar som inte regleras i instruktionen.

I enlighet med vad utskottet tidigare anfört, anser utskottet att Försvarsmaktens krigsorganisation ska ses som en helhet och vidhåller sin bedömning att det inte finns skäl att ompröva enskilda delar av krigs- eller grundorganisationen eller att överväga förstärkningar av dessa.

Den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen svarar för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken. De förslag om mål för området som en försvarsberedning lämnar efterföljs av propositioner till riksdagen med förslag om försvarspolitisk inriktning och försvarspolitiska mål. Utskottet noterar de förstärkningsåtgärder i fråga om Försvarsmaktens nyetableringar och förmåga som Försvarsberedningen presenterat i sina delrapporter och konstaterar att regeringen har aviserat en proposition om en ny försvarspolitisk inriktning till hösten 2024. Utskottet emotser såväl Försvarsberedningens slutrapport som regeringens proposition och ser inte skäl att föregripa beslutsprocessen. Med det anförda avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden om Försvarets organisation, förmåga och nyetablering.

När det gäller försvarsmusiken framhåller utskottet Försvarsmaktens viktiga ansvar att tillgodose Försvarsmaktens, Hovets och regeringens behov av musik vid olika högtidliga tillfällen och ceremonier i Sverige. Försvarsmakten har även ett viktigt ansvar i förvaltandet av det försvarsmusikaliska arvet. Utskottet konstaterar liksom tidigare att frågor om försvarsmusikens organisation inte bör avgöras av riksdagen och avstyrker således yrkandena 1–4 i motion 2023/24:904 (MP).

Miljöfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om miljöfrågor.
Jämför reservation 5 (SD), 6 (C), 7 (MP), 8 (C) och 9 (MP).

Motionerna

Sanering och minskad miljöpåverkan

I kommittémotion 2023/24:378 yrkande 27 föreslår Staffan Eklöf m.fl. (SD) att regeringen ska verka för att en konkret plan tas fram för sanering av militärflygplatser som ligger vid vattentäkter.

I kommittémotion 2023/24:679 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 2 anförs att regeringen bör se till att sanering av Försvarmaktens förorenade områden, inklusive Karlsborgs flygplats, kan ske.

I kommittémotion 2023/24:2450 yrkande 35 framhåller Emma Berginger m.fl. (MP) att Försvarmaktens fordon ska kunna fungera som en del av totalförsvaret i framtidens energi- och bränslesystem och att man bör planera för detta.

I kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 28 föreslår motionärerna att möjligheten ses över för det offentliga att gå före och upphandla samma mängd biojet som krävs för de flygningar som genomförs av statsflyget.

I kommittémotion 2023/24:2456 anför Mikael Larsson m.fl. (C) att Försvarmakten och Försvarstes materielverk (FMV) i större utsträckning bör ställa krav på hållbarhet i sina försvarsupphandlingar (yrkande 6). Motionärerna föreslår även att Försvarmakten och FMV tillsammans med försvarsindustrin ska ta steg framåt för ett försvar där säkerhet, försörjning och hållbarhet tillsammans utgör viktiga delar (yrkande 7).

Samexistens

I partimotion 2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 21 föreslår motionärerna att möjligheten att införa villkorade tillstånd för Försvarmakten ska ses över. Enligt motionärernas förslag ska Försvarmakten i dessa tillstånd redogöra för vad som krävs för ett godkännande för elproduktionsbyggnad.

I partimotion 2023/24:996 yrkande 76 av Per Bolund m.fl. (MP) föreslår motionärerna att försvarmakten ska ges i uppdrag att arbeta med villkorade tillstånd för ökad samexistens i syfte att möjliggöra mer förnybar elproduktion.

Även i kommittémotion 2023/24:1527 yrkande 12 av Linus Lakso m.fl. (MP) anförs att Försvarmakten bör arbeta med villkorade tillstånd för att mer hållbar energiproduktion ska kunna byggas.

I kommittémotion 2023/24:679 yrkande 4 anför Emma Berginger m.fl. (MP) att regeringen bör ge Försvarmakten i uppdrag att fördjupa arbetet med

att väga rent militära behov mot andra grundläggande behov utifrån ett bredare säkerhetsperspektiv och totalförsvaret.

I kommittémotion 2023/24:2456 yrkande 5 anför Mikael Larsson m.fl (C) att tillämpningen av miljöbalk och praxisutveckling ska kartläggas i syfte att föreslå förändringar som möjliggör en helhetsbedömning, en bredare syn på totalförsvarets samlade intressen och samexistens mellan olika intressen inom samma geografiska område.

Bakgrund och tidigare beredning

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 6) angav regeringen att Försvarsmakten har fortsatt att ta miljöansvar i sin verksamhet i enlighet med de krav som lagstiftning och myndighetsinstruktion ställer. I första hand prioriteras att bedriva ett systematiskt miljöarbete med god kunskap om verksamhetens miljöpåverkan, att vidta rimliga åtgärder utifrån givna uppgifter och tilldelade ekonomiska anslag samt att genomföra uppföljning. Regeringen konstaterade att myndigheten inom ramen för detta fortsatt arbetet med att bidra till att generationsmålet för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som regeringen fastställt ska nås.

Försvarsmakten ska enligt förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten ta miljöhänsyn i sin verksamhet i fredstid, med beaktande av de krav som uppgifterna i 1–4 §§ ställer. Inom ramen för detta miljöarbete ska Försvarsmakten bidra till att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås samt vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Enligt förordningen ska Försvarsmakten utöver vad som följer av miljöbalken och i den utsträckning myndighetens resurser medger det, avhjälpa föroreningsskador. Detta avser fastigheter som avvecklats till följd av riksdagens eller regeringens beslut och i enlighet med Försvarsmaktens inventering av förorenade områden som orsakats av tidigare militär verksamhet.

I sin årsredovisning för 2023 (FM2023-9190:34) redogör Försvarsmakten för sitt miljöarbete. Försvarsmakten anför att myndighetens inriktning för hållbarhet är att miljöarbetet ska integreras i ordinarie verksamhetsstyrning, där det är relevant och där åtgärder ger störst effekt utan att påverka försvarsförmågan negativt. Vidare redogör Försvarsmakten för de områden inom vilka åtgärder prioriterades under 2023. Dessa var

- begränsad miljöpåverkan
- anpassning till ett förändrat klimat
- miljöhänsyn vid användning av mark och vatten
- miljöhänsyn vid övningar

En del av arbetet med miljöhänsyn vid användning av mark och vatten utgjordes av hantering av förorenade områden. Bland annat avslutades vid årsskiftet 2023/2024 det femåriga samarbetsprojektet Testbed PFAS mellan

Fortifikationsverket (FortV), Försvarets materielverk (FMV), Försvarmakten och Research institute of Sweden (RISE). Projektet resulterade enligt Försvarmakten i ökad kompetens inom efterbehandlingsmetoder av PFAS-kontaminerad jord och PFAS-kontaminerat vatten, samt PFAS-fria släckmedel och släckmetoder. Under året utfördes saneringsförsök på utrustning samt fälttester för att rena branddammsvatten. I sin årsredovisning för 2023 redogör Försvarmakten för hantering av prioriterade PFAS-föreningar vid Karlsborgs flygplats samt i Halmstad, Sätenäs, Ängelholm, Söderhamn och Tullinge.

I sitt yttrande om remissen av betänkandet Utfasningsutredningen (SOU 2021:48) konstaterade Försvarmakten att myndigheten arbetar på uppdrag av regeringen med att minska utsläppen av växthusgaser. I yttrandet anför Försvarmakten att det utifrån myndighetens huvuduppgift för tillfället saknas realistiska alternativ att frångå förbränningsmotorer i Försvarmaktens fordon, fartyg och luftfarkoster samt olika sorters arbetsmaskiner. Försvarmakten anförde att myndigheten har ett oundvikligt beroende av drivmedel med god lagringsbeständighet och annan klimattålighet, vilket idag endast kan mötas genom fossila drivmedel. Ständiga avvägningar måste enligt myndigheten göras utifrån Försvarmaktens utveckling och omställning mot förnybara drivmedel och samhällets omställning i stort (FM2120-16677:2).

När det gäller den upphandlade verksamheten ska Försvarmakten i sina årsredovisningar redovisa antalet upphandlingar och den ekonomiska omfattningen, där miljötillsyn tagits genom tillämpning av miljökriterier eller på annat sätt. Av årsredovisningen för 2023 (FM2023-9190:34) framgår det att samtliga av Försvarmaktens upphandlingsärenden under 2023 i någon grad omfattats av miljö- och hållbarhetsaspekter. Vidare anges det att Försvarmakten utvecklar systematiken för att kravställa och följa upp miljö- och hållbarhetskrav i upphandlingar.

Försvarets materielverk (FMV) redogör för sitt miljöarbete i sin årsredovisning för 2022 (22FMV8286-1). Myndigheten uppger att man har genomfört en hållbarhetsutredning i syfte att analysera vad hållbar utveckling innebär för FMV:s verksamhet och hur myndigheten bidrar till FN:s globala mål för hållbar utveckling och Agenda 2030. Utredningen resulterade i ett styrelsebeslut om en myndighetsövergripande hållbarhetspolicy. Hållbarhetspolicyn anger myndighetens åtaganden inom den miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionen av hållbarhet med siktet inställt på ständiga förbättringar. FMV redogör även för sitt arbete med miljökrav i upphandling och beskriver en positiv trend avseende andelen miljökrav i upphandling de senaste åren. Andelen miljökrav i upphandling baserat på upphandlat belopp under 2022 uppgick till 82 procent. Det är en ökning jämfört med 2021 då motsvarande andel var 72 procent och 38 procent 2020. För att än mer effektivt kunna tillämpa miljökrav i upphandling har FMV:s övergripande miljöklausuler som används i majoriteten av myndighetens upphandlingar uppdaterats under 2022.

I sin rapport Allvarstid (Ds 2023:19) redogjorde Försvarsberedningen för klimatförändringarnas roll i den globala säkerhetspolitiska utvecklingen. Försvarsberedningen konstaterade bl.a. att både omställning för minskad klimatpåverkan och anpassning för att klara påfrestningarna av ett förändrat klimat behöver vägas in i försvarsmaktens uppbyggnadsarbete. Därtill framhöll Försvarsberedningen att såväl direkta som indirekta konsekvenser av klimatförändringarna påverkar det svenska totalförsvarets utformning och verksamhet. Enligt Försvarsberedningen innebär detta nya och förändrade krav på försvarsmateriel och materielförsörjning, och att samarbete och samverkan med likasinnade länder och allierade behövs för att bättre förstå och hantera säkerhetsriskerna som kommer med ett förändrat klimat.

I samband med regeringens budgetproposition för 2023 behandlade utskottet frågor om Försvarsmaktens investeringsplan. Utskottet föreslog att riksdagen godkänner försvarsmaktens investeringsplaner och avstyrkte bl.a. motionsyrkanden om möjligheten att upphandla biojet för statsflyget. Riksdagen godkände även, i enlighet med utskottets förslag, investeringsplanen för 2024 (bet. 2023/24:FöU1).

I augusti 2020 beslutade regeringen att tillsätta en utredning om en modern och effektiv miljöprövning (dir. 2020:86). Utredningen (Miljöprövningsutredningen) redovisade sitt betänkande Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen (SOU 2022:33) i juni 2022. I betänkandet behandlas bl.a. frågor om målkonflikter och när det gäller försvaret beskrivs att målkonflikter inom miljöprövningsprocessen hanteras olika beroende på om Försvarsmakten är sökande eller en remissinstans vid bevakning av totalförsvarets riksintresse. Om det finns en konflikt gentemot Försvarsmaktens verksamhet beskriver utredningen att myndigheten strävar efter att finna möjliga alternativa lösningar. Utredaren påminner dock om att Försvarsmaktens verksamhetsplatser i flera fall är utpekade av regeringen och riksdagen. Ofta förs en dialog med sökanden om lokalisering av verksamheten tills det finns ett alternativ som är godtagbart för båda parter. När den sökta verksamheten står i konflikt med verksamhet som är viktig för totalförsvaret och dessutom är sekretessbelagd ser utredningen däremot att möjligheterna är begränsade. När det gäller förslag till förändringar uppger Miljöprövningsutredningen att Försvarsmakten inte hade något att invända mot att länsstyrelsens ansvar för att samordna statens intressen i miljöprocessen stärks, under förutsättning att verksamheter som omfattas av 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) inte röjs och det inte begränsar Försvarsmaktens deltagande vid samråd i miljöprocessen eller möjligheten att förhindra att tillstånd beviljas för verksamheter som medför skada för totalförsvaret (SOU 2022:33 s. 295). Miljöprövningsutredningen har sett över frågan om handläggningssmål för prövningsmyndigheter och länsstyrelserna fick ett uppdrag i regleringsbrevet för 2022 att redovisa förslag till målsättningar för handläggningstider inom miljöprövningsprocessen.

I december 2019 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att se över all relevant lagstiftning så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag (dir.

2019:101). Utredningen (Klimaträttutredningen) slutredovisade sitt uppdrag den 18 maj 2022 i betänkandet Rätt för klimatet (SOU 2022:21). I slutbetänkandet lämnas förslag till ändringar av lagstiftningen inom tre områden: främja bidrag till klimatomställningen, underlätta byggande av elnät och ett transporteffektivt samhälle. Slutbetänkandet innehåller en analys av hur stort det rättsliga utrymmet är för att ge klimatet större tyngd i förhållande till andra skyddsintressen enligt miljöbalken. Klimaträtsutredningen bedömer att det sannolikt finns ett visst rättsligt utrymme men att det är mycket begränsat. I slutbetänkandets sammanfattning beskrivs bl.a. följande:

Med miljöbalkens systematik skulle en ny bestämmelse i 2 kap. inte möjliggöra avvägningar mot intressen som regleras i andra delar av balken och det är oftast sådana intressen som utgör hinder i prövningarna. Avvägningar i fråga om användningen av marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt görs enligt 3. kap miljöbalken där också totalförsvaret ges ställning som särskilt intresse.

I juni 2023 beslutade regeringen tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över och lämna förslag på hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsägbar (dir. 2023:78, Mljötillståndutredningen). Utredaren ska bl.a.

- utreda hur det svenska regelverket kan förändras i syfte att Sverige inte ska ställa högre eller överlappande krav i förhållande till vad de relevanta EU-regelverken kräver, särskilt i fråga om processuella krav och i fråga om möjligheten att nyttja de undantag från ordinarie krav som finns,
- utreda om tillståndsprövningen enligt miljöbalken bör delas upp på andra sätt än i dag,
- utreda och ta fram förslag på hur förutsebarheten kan öka i tillståndsprövsprocessen, genom bl.a. tydligare regler för innehållet i ansökan och hur prövningen ska avgränsas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2024 och utredaren ska beakta de förslag som lämnats på områden som redan utretts av andra relevanta utredningar.

När det gäller samexistens mellan försvaret och vindkraften har Totalförsvarets forskningsinstitut (på uppdrag av Försvarsmakten och Energimyndigheten) tagit fram en studie med förslag på hur utbyggnaden av vindkraften ska kunna öka samtidigt som Försvarsmaktens intressen värnas. Rapporten *Möjligheter till samexistens mellan Försvarsmaktens verksamhet och utbyggd vindkraft* (FOI-R-5293-SE) publicerades i april 2022. Dessförinnan fick Försvarsmakten i uppdrag i regleringsbrevet för budgetåret 2020 att i yttranden om våg- och vindkraftsärenden utveckla förmågan till tidig dialog och samverkan med övriga samhället samt analysera jämförbara länders och grannländers erfarenheter av fungerande samexistens mellan försvarsmakter och kraftigt utbyggd vindkraft inom samma geografiska områden. I regleringsbrevet för 2021 fick Försvarsmakten i uppdrag att

fortsätta utveckla sin förmåga till tidig dialog och samverka med relevanta aktörer i planerings- och prövningsprocessen för förnybar energiproduktion samt att redovisa förutsättningar för s.k. villkorade tillstånd. Uppdragen redovisades under 2021 respektive 2022 (FM2022-2142:1). Det framgår av redovisningarna att Försvarsmakten bedömer att det genomförs ett omfattande arbete inom samhällsplaneringen för att bidra till samexistens med andra samhällsintressen, bl.a. våg- och vindkraft. Vidare framkommer det att Försvarsmakten bedömer att möjligheterna att arbeta för samexistens är störst på myndighetsnivå under planeringsprocessen och inte i de efterföljande tillståndsprocesserna för enskilda ansökningar.

Utskottet behandlade frågor om samexistensen mellan totalförsvarsintresset och andra intressen i betänkande 2022/23:FöU4. Utskottet konstaterade att Försvarsmakten arbetade aktivt med att underlätta samexistensen och samverkade med relevanta aktörer under planerings- och prövningsprocesser samt noterade pågående utredningar inom Regeringskansliet. Mot bakgrund av detta avstyrkte utskottet samtliga motionsyrkanden om samexistens och villkorade tillstånd.

Försvarsmakten har redogjort för situationen till regeringen (FM2022-2142:1). Försvarsmakten har även analyserat jämförbara länders erfarenheter av samexistens mellan vindkraft och försvar och har därefter lämnat förslag på förbättringar av det svenska systemet i dessa avseenden (FM2022-14512:1).

I sitt yttrande 2023/24:FöU2y till miljö- och jordbruksutskottet avseende regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (prop. 2023/24:59) anförde utskottet att Försvarsmakten vid försvarsutskottets sammanträde den 18 januari 2024 (prot. 2023/24:12) redogjort för hur myndighetens arbete med samexistens vid målkonflikter fortskrider. Företrädare för Försvarsmakten redogjorde även för komplexiteten när det gäller bedömningar i tillståndsprocesser för vindkraft. Försvarsmakten beskrev att myndigheten vid vindkraftsetableringar samverkar med olika delar av totalförsvarets militära del såsom med Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt. Försvarsmakten sammanställer därefter en samlad bild av påverkan på totalförsvarets militära del. Myndigheten framhåller att den nuvarande utformningen av tillståndsprocessen för vindkraft medför flera utmaningar för myndighetens möjligheter att föra mer djuplodande dialoger med vindkraftsbolagen i tillståndsprocessen. Försvarsmakten konstaterar t.ex. att det i dagsläget inte finns några hinder för enskilda bolag att oberoende av varandra driva vindkraftsprojekt intill varandra eller i samma område. För Försvarsmakten medför det utmaningar i fråga om att inleda mer djuplodande dialoger om anpassning med bolagen där den kumulativa påverkan inte beaktas. Det försvåras förutsättningarna att väga möjliga anpassningar av projekten mot varandra. Därtill försvåras dialogen av att informationen ofta omfattas av försvarssekretess. Enligt Försvarsmakten pågår det ett aktivt arbete för att få till stånd en god dialog vid tillståndsprocesser. Försvarsmakten bedömer att möjligheterna att arbeta för samexistens är större på

myndighetsnivå under planeringsprocessen än i de efterföljande tillståndsprocesserna för enskilda ansökningar.

I yttrandet om regeringens klimathandlingsplan konstaterade utskottet att det såg positivt på det arbete som pågår på flera nivåer för att underlätta samexistensen mellan totalförsvarsintresset och andra intressen, och på att Försvarsmakten aktivt strävar efter dialog i dessa frågor. Utskottet underströk vidare vikten av att detta arbete fortsätter och att metoderna utvecklas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Försvarsmakten bedriver ett arbete med att utveckla och integrera miljöhänsyn i verksamheten i fredstid och att regeringen har gett myndigheten fortsatta uppdrag inom området. Utskottet välkomnar de framsteg som gjorts och det arbete som pågår avseende sanering av förorenade områden. Utskottet understryker vikten av att lärdomar och kompetens från samarbetsprojektet Testbed PFAS förvaltas och leder till fortsatta saneringsåtgärder i PFAS-kontaminerade områden och utveckling av PFAS-fria släckmedel och släckmetoder. Utskottet förutsätter att förbättringsarbetet fortsätter och ser inte skäl att vidta ytterligare åtgärder i nuläget. Utskottet avstyrker således yrkande 27 i motion 2023/24:378 (SD) och yrkande 2 i motion 2023/24:679 (MP).

Försvarsmaktens huvuduppgift är att försvara Sverige mot väpnat angrepp. Försvarsmakten ska även främja Sveriges säkerhet och hävda Sveriges territoriella integritet. Utskottet framhåller att detta innebär att avvägningar mellan olika intressen i fråga om Försvarsmaktens verksamhet kan vara mycket komplicerade. Enligt förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten ska Försvarsmakten ta miljöhänsyn i sin verksamhet i fredstid, med beaktande av de krav som myndighetens huvudsakliga krav ställer. Utskottet förutsätter att Försvarsmakten bedriver sin verksamhet och fattar väl avvägda beslut i enlighet med detta, bl.a. när det gäller frågor om bränsleanvändning och upphandling. Därmed avstyrker utskottet yrkande 35 i motion 2023/24:2450 (MP), yrkande 28 i motion 2023/24:2453 (C) samt yrkande 6 och 7 i motion 2023/24:2456 (C).

Utskottet ser positivt på att det arbete som pågår på flera nivåer med att underlätta samexistensen mellan totalförsvarsintresset och andra intressen, samt att Försvarsmakten aktivt strävar efter dialog i dessa frågor. Enligt vad utskottet erfar är arbetet konstruktivt på alla nivåer och utskottet vill understryka vikten av att detta arbete fortsätter och att metoderna utvecklas vidare. Utskottet emotser resultatet av den pågående miljötillståndsutredningen som bl.a. ser över förhållandena mellan olika skyddsintressen enligt miljöbalken och hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsägbar. Med hänvisning till det pågående arbetet avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden om villkorade tillstånd och samexistens mellan olika intressen inom totalförsvaret.

Övriga militära frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om Försvarsmaktens samarbete med andra myndigheter, totalförsvaret och smittspridning.

Jämför reservation 10 (V) och 11 (MP).

Motionerna

Försvarsmaktens samarbete med andra myndigheter

I partimotion 2023/24:66 yrkande 5 framför Nooshi Dadgostar m.fl. (V) att det inom Försvarsmakten finns tre centrum där militärt arbete görs i nära samarbete med civila myndigheter: Totalförsvarets skyddscentrum (SkyddC), Totalförsvarets signalskyddsskola (TSS) och Totalförsvarets ammunition- och minröjningscentrum (Swedec). Enligt motionärerna finns det stora fördelar för samhället om dessa centrum kan användas av hela totalförsvaret så att synergier skapas. Därför yrkar motionärerna på att det bör tillsättas en utredning om hur det kan skapas ett bättre samarbete mellan dessa tre centrum och civila myndigheter, t.ex. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

I kommittémotion 2023/24:482 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 13 föreslår motionärerna att Försvarsmakten och ordningsmakten ska få i uppdrag att genomföra det som krävs i form av samövning och samordning för att Försvarsmakten ska kunna leverera ett snabbt och effektivt stöd till ordningsmakten vid ett storskaligt terrorangrepp.

Totalförsvaret

I motion 2023/24:1269 föreslår Kjell-Arne Ottosson (KD) att skjutbanor ska klassas som kritisk infrastruktur eftersom den skjutövningsverksamhet som de möjliggör enligt motionären är av betydelse för det svenska totalförsvaret.

I motion 2023/24:2214 av Sten Bergheden och Johanna Rantsi (båda M) föreslår motionärerna att möjligheten att utreda om landets jägare och sportskyttar mer konkret skulle kunna ingå i totalförsvaret ska ses över.

Smittspridning

Mot bakgrund av spridningen av afrikansk svinpest under sommaren 2023 menar Emma Nohrén och Jacob Risberg (båda MP) i motion 2023/24:1872 att mer behöver göras för att minska smittspridning. Bland annat föreslår

motionärerna att regelverket kring desinficering av terränggående fordon och utrustning, som flyttas mellan länder vid försvarsövningar ska uppdateras och kommuniceras (yrkande 5).

Bakgrund

Försvarsmaktens samarbete med andra myndigheter

I budgetpropositionen för 2024 beskrivs hur Försvarsmakten och MSB i enlighet med regeringens uppdrag Inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret (Fö nr 29) har fortsatt arbetet med att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret. Myndigheterna har tagit fram en handlingsplan i syfte att öka förmågan i totalförsvaret och bidra till att nå riksdagens och regeringens övergripande mål för totalförsvaret. Handlingsplanen innehåller öppna planeringsantaganden för ett väpnat angrepp som samtliga aktörer kan utgå från i sin beredskapsplanering. Planen innehåller även sex fokusområden som aktörerna bör prioritera i planeringsarbetet. Områdena är beredskapsplaner och krigsorganisation, ledning och samverkan, försörjningsberedskap, ge och ta emot civilt och militärt stöd, försvarsvilja samt stärkt informations- och cybersäkerhet. Försvarsmakten och MSB har genomfört en översyn av hur samordningsprocessen behöver utvecklas utifrån att en ny struktur för samhällets krisberedskap och det civila försvaret infördes den 1 oktober 2022. Möten har genomförts under 2022 i syfte att nå samordning mellan civilt och militärt försvar och Försvarsmakten har även inrättat samordningsmöten med försvarsmyndigheterna för att hålla ihop totalförvarsplaneringen inom det militära försvaret.

När utskottet behandlade frågor om bl.a. Försvarsmaktens grundorganisation, krigsorganisation och målet för det militära försvaret inom ramen för totalförvarsbeslutet 2021–2025 (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:F6U4) tillstyrkte utskottet regeringens förslag om att det militära försvaret ska ha förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet genom att med befintlig förmåga och befintliga resurser bistå övriga samhället såväl i fredstid som vid höjd beredskap, vilket i sak också överensstämde med Försvarsberedningens förslag. Med en förstärkt grund- och krigsorganisation samt utökad utbildning av totalförvarspliktiga m.m. bedömde utskottet att det militära försvarets förutsättningar att bistå övriga samhället kunde komma att öka. Utskottet välkomnade därför regeringens inriktning att Försvarsmakten tillsammans med andra berörda myndigheter ska samverka och planera för hur resurser ska kunna användas effektivt i olika situationer. Utskottet konstaterade bl.a. att det civila försvaret även ska bistå de militära försvarsåtgärder och medverka i de samlade försvarsansträngningarna. De åtgärder som vidtas inom det civila försvaret ska också bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar för samhället i fredstid.

I Försvarsberedningens delrapport Kraftsamling presenterar Försvarsberedningen sina bedömningar och förslag i fråga om inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret. Bland annat förordar Försvarsberedningen en reformering av styrningen av det civila försvaret och MSB.

Försvarsmakten kan lämna stöd till samhället enligt förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet om Försvarsmakten har lämpliga resurser som medger detta, om stödet inte allvarligt hindrar Försvarsmaktens ordinarie verksamhet och om övriga villkor enligt förordningen är uppfyllda. Med stöd av lagen (2006:343) om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning finns en möjlighet för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att begära stöd från Försvarsmakten i form av insatser som kan innebära våld eller tvång mot enskilda. Stödet ska gälla att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt lagen (2003:148) om straff för terroristbrott. I förarbetena till lagen (prop. 2005/06:111 s. 19 f.) anför regeringen att det finns former av terroristattentat som polisen inte kan hantera på egen hand, främst vid händelser som utspelar sig i lufrummet eller till sjöss. Ett annat exempel på när polisens resurser inte räcker till kan enligt propositionen vara om flera terroristattentat inträffar samtidigt på olika håll i landet. Regeringen framhöll i propositionen att det inte kan komma i fråga att Försvarsmakten lämnar stöd till polisen som kan innebära användning av våld eller tvång i samband med sådan brottslighet som polisen återkommande måste hantera, t.ex. ordningsstörningar vid demonstrationer, gängbrottslighet eller fotbollshuliganism.

Som statlig myndighet har Försvarsmakten också en skyldighet att bistå i en räddningsinsats enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. I februari 2017 beslutade regeringen vidare om förordningen (2017:113) om Försvarsmaktens stöd till polisen med helikoptertransport enligt vilken Försvarsmakten ska bistå polisen med helikoptertransport vid genomförande av polisiära insatser. Den sistnämnda uppgiften framgår även av 3 b § 8 förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten. Vidare finns i skyddslagen (2010:305) bestämmelser om vissa åtgärder till förstärkt skydd för byggnader, andra anläggningar, områden och andra objekt mot sabotage, terroristbrott, spioneri samt röjande i andra fall av hemliga uppgifter som rör totalförsvaret och grovt rån. Av 9 § skyddslagen framgår att poliser, militär personal eller annan särskilt utsedd personal får anlitas för bevakning av ett skyddsobjekt.

I betänkande 2020/21:FöU4 om totalförsvaret 2021–2025 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att Försvarsmakten ska kunna stödja polisen vid extraordinära händelser. Utskottet anförde i sitt ställningstagande att justitieutskottet i sitt yttrande avstyrkte yrkandet och konstaterade att motionärernas förslag var mer långtgående än Försvarsberedningens förslag, som utgick från situationer då beslut om beredskapshöjningar eller höjd beredskap har fattats och inte fredstida situationer. Försvarsutskottet delade justitieutskottets uppfattning när det gäller denna fråga och avstyrkte

motionsyrkandet. Utskottet tillstyrkte även målet för det militära försvaret i detta avseende och delade regeringens bedömning om dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället, inklusive stöd till polisen.

I betänkande 2022/23:FöU4 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att Försvarsmakten och ordningsmakten ska få i uppdrag att genomföra det som krävs i form av samövning och samordning för att Försvarsmakten ska kunna leverera ett snabbt och effektivt stöd till ordningsmakten vid ett storskaligt terrorangrepp. Utskottet konstaterade att riksdagen har beslutat att målet för det militära försvaret är att det ska ha förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet genom att bistå övriga samhället med befintlig förmåga och befintliga resurser såväl i fredstid som vid höjd beredskap. Målet fick en bred förankring i Försvarsberedningen innan riksdagen godkände det. Med en förstärkt grund- och krigsorganisation och en utökad utbildning av totalförsvarspliktiga bedömde utskottet i samband med totalförsvarsbeslutet att det militära försvarets förutsättningar att bistå övriga samhället kunde komma att öka. Utskottet såg positivt på att Försvarsmaktens möjligheter att stödja polisen vid extraordinära händelser eller liknande har vuxit. Utskottet förutsatte vidare att regeringen undanröjer eventuella administrativa hinder i den utsträckning polisens behov av stöd vid extraordinära händelser har vuxit och kan tillgodoses inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmåga och befintliga resurser. Utskottet konstaterade även att mer långtgående förslag än de som följer dagens lagstiftning och mål behöver utredas grundligt och förankras brett innan riksdagen ersätter det mål som gäller för det militära försvarets förmåga i dag och antar ny lagstiftning inom området. Utskottet såg inte skäl att föregripa dessa överväganden och avstyrkte därför det aktuella yrkandet.

Totalförsvaret

Frivillig försvarsverksamhet regleras i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. I förordningen regleras såväl frivilligorganisationers verksamhet som den roll Försvarsmakten och MSB har i sammanhanget.

I juli 2023 beslutade regeringen att en särskild utredare ska analysera och lämna förslag om hur personalbehoven inom det civila försvaret kan tryggas (dir. 2023:116). Utredaren ska bl.a.

- analysera och bedöma behoven av personalförstärkningar inom verksamheter som är viktiga för totalförsvaret vid höjd beredskap
- analysera förutsättningarna för att säkerställa det civila försvarets personalbehov med totalförsvarspliktig personal
- med utgångspunkt i gällande regelverk om allmän tjänsteplikt och civilplikt föreslå en personalförsörjning av det civila försvaret som är anpassad efter dagens samhälle och de behov som finns inom det civila försvaret
- redovisa de åtgärder som krävs och föreslå nödvändiga författningsändringar, för att förslagen ska kunna genomföras.

Uppdraget ska redovisas senast den 27 januari 2025.

I betänkande 2022/23:FöU8 behandlade utskottet frågor om personalförsörjning inom totalförsvaret. Utskottet vidhöll att en stark vilja att försvara Sverige är en förutsättning för totalförsvaret och konstaterade att regeringen i samband med totalförvarsbeslutet framhöll vikten av bemanningsavtal för personalförsörjningen inom det civila försvaret. Utskottet delade regeringens bedömning att det finns ett behov av att få en samlad bild av personalbehoven inom olika delar av det civila försvaret för att på så sätt kunna identifiera vilka typer av verksamheter som kan vara betjänta av särskilda åtgärder för sin personalförsörjning vid höjd beredskap och krig. Utskottets såg dock inte skäl att föregripa det arbete som pågick när det gällde frivillighet.

I Sverige finns ingen enskild myndighet med ansvar för att sammanställa samhällsviktig verksamhet i landet. MSB rekommenderar att alla organisationer, offentliga som privata, identifierar den samhällsviktiga verksamhet som man själv tillhandahåller. På sin webbplats beskriver MSB såväl sitt eget arbete med identifiering och upprätthållande av samhällsviktig verksamhet, som sitt stöd till andra aktörer i sitt arbete med dessa frågor.

Inom EU har arbetet med att stärka motståndskraften i samhällsviktig verksamhet intensifierats under de senaste åren. MSB är enligt regeringens instruktion till myndigheten (Förordning 2008:1002) Sveriges kontaktpunkt för skydd av europeisk kritisk infrastruktur enligt artikel 10.1 i rådets direktiv 2008/114/EG av den 8 december 2008 om identifiering av, och klassificering som, europeisk kritisk infrastruktur och bedömning av behovet att stärka skyddet av denna. 2022 antog Europaparlamentet två nya EU-direktiv inom området: direktivet om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen (NIS2-direktivet) och direktivet om kritiska entiteters motståndskraft (CER-direktivet). Målgruppen är offentliga och privata aktörer som tillhandahåller samhällsviktig verksamhet och målsättningen med direktiven är att säkerställa förmågan hos samhällsviktig verksamhet att förebygga, motstå och hantera störningar i verksamheten. I februari 2023 beslutade regeringen att tillsätta en utredning som ska föreslå de anpassningar av svensk rätt som är nödvändiga för att CER-direktivet och NIS2-direktivet ska kunna genomföras (dir. 2023:30). Det fullständiga uppdraget ska redovisas senast den 16 september 2024. På sin webbplats uppger MSB att myndigheten utifrån utredningens slutsatser kommer att fortsätta arbetet med samhällsviktig infrastruktur och de två direktiven.

Smittspridning

I budgetpropositionen för 2024 konstaterar regeringen att Försvarsmaktens övningsverksamhet tillsammans med internationella samarbetspartners har ökat med anledning av det försämrade omvärldsläget och Sveriges ansökan om medlemskap i Nato. Försvarsmakten bedömer att den högre

övningsfrekvensen har resulterat i ett utvecklat samarbete och ökad förmåga att verka tillsammans med partners (prop. 2023/24:1 utg.omr. 6).

I betänkande 2022/23:FöU4 konstaterade utskottet att Försvarsmaktens övningsverksamhet har en betydande påverkan på miljön och att det i ljuset av totalförsvarsbeslutets krav på tillväxt är viktigt att Försvarsmakten tillämpar en arbetsmetodik där övningsbestämmelser bidrar till att stärka den nationella försvarsförmågan på ett ansvarsfullt sätt vid planering av övning och insatser.

I förordning 2007:1266 med instruktion till Försvarsmakten anges att Försvarsmakten i insats- och övningsområden utomlands, så långt det är möjligt och skäligt, ska planera och bedriva verksamhet så att bl.a. hälso- och sjukvården för den egna personalen uppfyller kraven på en god vård, att hälso- och miljöhänsyn tas och att djur som Försvarsmakten hanterar behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom.

Utskottets ställningstagande

Försvarsmaktens samarbete med andra myndigheter

Det kraftigt försämrade säkerhetsläget visar på polisens behov av stöd vid extraordinära händelser som exempelvis ett storskaligt terrorangrepp. Utskottet utgår från att regeringen undanröjer administrativa hinder för ett utökat stöd, där utökat stöd kan röra sig om delgivning av information, störning av elektroniska kommunikationsmedel eller medel som anses befogade för att säkerställa medborgarnas liv och säkerhet. Motionsyrkandet om att Försvarsmakten och ordningsmakten ska få i uppdrag att genomföra det som krävs i form av samövning och samordning för att Försvarsmakten ska kunna leverera ett snabbt och effektivt stöd till ordningsmakten vid ett storskaligt terrorangrepp har behandlats av utskottet tidigare. Som redovisats i bakgrunden ovan under rubriken Försvarsmaktens samarbete med andra myndigheter avstyrkte utskottet motionsyrkandet i betänkande 2022/23:FöU4 och riksdagen avslög yrkandet i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker således yrkande 13 i motion 2023/24:482 (SD).

När det gäller samarbete mellan civila myndigheter som MSB och Försvarsmakten vill utskottet understryka vikten av samverkan och samordning mellan myndigheter utifrån ett totalförsvarsperspektiv. Utskottet välkomnar det pågående arbetet med att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret som Försvarsmakten och MSB bedriver i enlighet med regeringens uppdrag. Utskottet anser, liksom tidigare, att det militära försvaret ska ha förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet genom att med befintlig förmåga och befintliga resurser bistå övriga samhället såväl i fredstid som vid höjd beredskap.

Utskottet noterar att Försvarsberedningen föreslagit förändringar i styrningen av det civila försvaret som bl.a. innebär en omorganisering av

MSB. Med hänvisning till att utskottet kommer att behandla frågor inom området i samband med kommande totalförsvarsbeslut avstyrker utskottet yrkande 5 i motion 2023/24:66 (V).

Totalförsvaret

Utskottet konstaterar att det pågår två utredningar vars resultat kan komma att få stor betydelse för utvecklingen av totalförsvaret. Utredningen om en långsiktig hållbar personalförsörjning av det civila försvaret ska se över hur personalbehoven inom det civila försvaret ska tryggas och utredningen om genomförandet av EU:s direktiv om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen och EU:s direktiv om kritiska entiteters motståndskraft ska föreslå rättsliga anpassningar för att möjliggöra genomförandet av NIS2- och CER-direktiven. Utskottet vill inte föregripa resultaten av dessa utredningar i fråga om klassning av kritisk infrastruktur eller frivillighet i totalförsvaret och avstyrker således de aktuella motionsyrkandena.

Smittspridning

Utskottet understryker att det i ljuset av totalförsvarsbeslutets krav på tillväxt är viktigt att Försvarsmakten tillämpar en arbetsmetodik där övningsbestämmelser bidrar till att stärka den nationella försvarsförmågan på ett ansvarsfullt sätt vid planering av övning och insatser. Utskottet ser det som självklart att en sådan arbetsmetodik även innebär åtgärder för att begränsa smittspridning av sjukdomar. När det gäller samövningar med andra länder anser utskottet att smittbegränsande åtgärder omfattas av gällande reglering av Försvarsmaktens internationella verksamhet. I och med detta avstyrker utskottet yrkande 5 i motion 2023/24:1872 (MP) i den mån det inte kan anses tillgodosett inom ramen för befintlig lagstiftning.

Reservationer

1. Organisation och förmåga, punkt 1 (S)

av Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Erik Ezelius (S) och Markus Selin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 7 och 23 samt avslår motionerna

2023/24:1105 av Marie Nicholson (M),

2023/24:1110 av Boriana Åberg m.fl. (M) yrkandena 1 och 3,

2023/24:1132 av David Josefsson och Marie-Louise Hänel Sandström (båda M),

2023/24:1569 av Aida Birinxhiku m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2028 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2,

2023/24:2109 av Jesper Skalberg Karlsson (M) och

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Sverige befinner sig i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. I detta läge behöver mobiliseringsförmågan i svensk försvarsmakt stärkas. Sverige är att betrakta som en frontstat i Östersjöområdet. Gotlands placering gör området till ett strategiskt mål och den stridsgrupp som byggts måste utvecklas till en full taktisk enhet. Gotland ligger i friktionsytan mellan Ryssland och Sverige och skulle kunna vara ett mål för det som kallas för strategisk utpressning. Därför måste satsningarna på Gotland fortsätta. Det handlar bl.a. om kompetenser inom det marina området, luftvärn, artilleri, underhåll samt ledning/samband.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

2. Organisation och förmåga, punkt 1 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 4 och avslår motionerna

2023/24:1105 av Marie Nicholson (M),

2023/24:1110 av Boriana Åberg m.fl. (M) yrkandena 1 och 3,

2023/24:1132 av David Josefsson och Marie-Louise Hänel Sandström (båda M),

2023/24:1569 av Aida Birinxhiku m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2028 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2,

2023/24:2109 av Jesper Skalberg Karlsson (M) och

2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 7 och 23.

Ställningstagande

Jag anser att svensk försvarsförmåga ska utvecklas så att hela landet kan försvaras genom ökad tillgänglighet och förbättrad operativ förmåga. Utöver att säkerställa arméns krigsförbands förmåga behöver vi även se till att vi kan försvara svenskt territorium till sjöss och i luften genom att ha hög förmåga inom ubåtsjakt och sjöstrid och genom våra flygstridskrafter samt genom att utveckla Sveriges luftförsvarsförmåga i ett bredare perspektiv än Jas. Inte minst kommer förstärkningar av försvarsförmågan att behöva göras längs Östersjökusten, i Arktis och på västkusten för att skydda handelsflöden till och från Göteborgs hamn. Det här är en utveckling som kommer att behöva ske över tid och vara lyhörd för Natos samlade behov och försvarsplanering.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

3. Nyetablering, punkt 2 (S)

av Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Erik Ezelius (S) och Markus Selin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 6, 21, 22 och 24 samt avslår motionerna

2023/24:8 av Magnus Jacobsson och Magnus Berntsson (båda KD),

2023/24:204 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 2,

2023/24:1941 av Fredrik Olovsson m.fl. (S),

2023/24:2028 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 3 och

2023/24:2129 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD).

Ställningstagande

Vi anser att det bör inrättas en multinationell militär ledningsenhet i nordligaste Sverige. Det alltmer aktuella försvaret av Nordkalotten bör bygga på en väl samordnad logistik och ledning där finska, svenska och norska arméstridskrafter samverkar. En sådan samverkan kommer när den väl är upprättad att tydligt uppfattas som tröskelhöjande i förhållande till en eventuell motståndare. Som medlem i Nato ska Sverige ha en hög ambition i försvarsalliansen; särskilt viktig är en effektiv planering i Norden som integreras i Natos planering. I praktiken innebär detta en så djupgående samverkan mellan svenska, finska och norska arméstridskrafter att de i praktiken kan agera som en gemensam armé på Nordkalotten. Detta kommer också att kräva en fördjupad samordning i form av en multinationell ledningsenhet.

Därtill bedömer vi att vissa geografiska förstärkningar av Försvarsmaktens förmåga är nödvändiga. Vi anser att det ska inrättas ytterligare en brigad och att nya regementen ska inrättas i Kvarn och i Kiruna. Brigaden som en basplatta för försvaret måste fortsätta att utvecklas. Inte minst understryks detta av den tydliga erfarenheten av markstridens betydelse i kriget i Ukraina. Detta kräver en starkare armé och det är tydligt att brigadförmågan måste stärkas. Det handlar dels om att bygga de tre redan beslutade brigaderna till full kompetens, dels om att inleda bygget av en fjärde brigad förlagd till södra Mellansverige. Bygget av den fjärde bör inledas under nästa försvarsbeslutsperiod, dvs 2025–2030. Kvarn, som idag innehåller såväl markstridsskolan som divisionsledningen, är ett lämpligt centrum för en sådan utveckling. Därför är det rimligt att en ny organisationsenhet, dvs. ett regemente, etableras i Kvarn. Det skulle ge en tydlig stadga åt utvecklingen av en fjärde brigad. Noterbart är att svenskt medlemskap i Nato kommer att kräva dels ett svenskt ansvarstagande med brigader i det kollektiva försvaret, dels brigadförmåga för försvaret av Sverige. När det gäller Kiruna konstaterar vi att Nordkalotten får en allt mer strategisk roll, bl.a. med anledning av ett starkare säkerhetspolitiskt fokus på Arktis. Vårdlandsstöd har stark koppling till Narvik och transportvägarna genom Norrbotten. Kontrollen över naturtillgångarna och gruvbrytningen ökar också i betydelse. Sett ur

perspektivet Nordkalotten är det från svensk sida också rimligt att driva frågan om etablering av en multinationell ledningscentral. Etablering av ett regemente i Kiruna skulle skapa förbättrade förutsättningar för att skydda nationella intressen i regionen och för samordning kring ett fördjupat gemensamt ansvarstagande för Nordkalotten i länderna Sverige, Finland och Norge. Ett nytt regemente i Kiruna bör därför snarast etableras.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

4. Försvarsmusiken, punkt 3 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:904 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Försvarsmusiken är del av både vårt levande musik- och kulturliv och vårt musikaliska kulturarv – på gator och torg, i konsertlokaler och vid olika högtidliga tillfällen. Det är svårt att tänka sig ett nationaldagsfirande utan en paradorkester eller ett Stockholm utan vaktparaden vid Slottet. Musiken bidrar till välbefinnande och gemenskap för anställda inom Försvarsmakten, ger en inramning till olika betydelsefulla händelser och förstärker olika slags högtidliga tillfällen. Den levandegör det militärmusikaliska arvet och bidrar till musik- och konsertlivet i hela Sverige.

Efterfrågan på Försvarsmusiken har ökat de senaste åren. I takt med försvarets utbyggnad uppstår fler situationer då Försvarsmusiken anlitas. Ute i landet sköts en del av arbetsuppgifterna för Försvarsmusiken av hemvärnsmusikerna. Dessa består till stor del av pensionerade yrkesmusiker eller amatörmusiker som har andra arbeten och som inte har samma möjlighet som de heltidsanställda inom Försvarsmusiken att bistå kring arrangemang dag- och heltid. Kulturen och musiken kan bidra till gemenskap, skapa förståelse och ge sammanhang, både för befolkningen i stort och för medarbetare inom Försvarsmakten. Om inte Försvarsmusikens verksamhet växer i takt med försvaret kommer dock tillgängligheten till musikkårernas verksamhet att minska. Jag menar därför att det behövs ytterligare en professionell militärmusikkår i Sverige och att Försvarsmusikens förutsättningar att verka behöver stärkas. Dessutom skulle en ny militärmusikkår betyda mycket för blåsmusikens situation i Sverige generellt och stärka det musikaliska

ekosystemet med nya arbetstillfällen och möjlighet till inspiration och musikaliska förebilder.

Idag är ingen av arméns professionella, heltidsanställda musikkårer lokaliserad till norra Sverige. Detta försvårar för Försvarsmusiken att tillgodose hela det militära området i norr. Nu när ett antal nya förband ska etableras kan trycket antas stiga ytterligare. En etablering skulle bidra till en förstärkning av kultur- och musiklivet i norra Sverige, vilket är viktigt inte minst i ljuset av de nya industrietableringarna och behovet av attraktiva livsmiljöer med ett rikt kulturliv. Jag förordar att regeringen ser över möjligheten till en nyetablering av en professionell militärmusikkår i norra Sverige, förslagsvis i Boden.

Ytterligare ett sätt att stärka Försvarsmusiken är att skapa goda förutsättningar för de avtalsmusikkårer som Försvarsmakten har avtal med. I nuläget är det Göteborg Wind Orchestra och Gotlandsmusiken, som verkar under namnet Gotlands regementes musikkår (P18:s Musikkår). Försvarsmusikens resurser är nu så pass hårt ansträngda att man tvingas anlita både Göteborg Wind Orchestra och Gotlandsmusiken för enstaka insatser då inga andra resurser finns tillgängliga. För att dessa orkestrar ska ha goda förutsättningar att bidra till Försvarsmusiken behövs långsiktiga kontrakt som ger en planerbarhet och en stabilitet. Mot bakgrund av det anförda anser jag sammanfattningsvis att

- det bör inrättas en ny professionell musikkår inom Försvarsmusiken
- Försvarsmusiken bör utvecklas och stärkas som en del av de stora investeringarna i vårt militära försvar
- möjligheten att inrätta en militärmusikkör i norra Sverige bör ses över
- Försvarsmakten bör skriva långsiktiga kontrakt med avtalsmusikkåreerna, Gothernburg Wind Orchestra och Gotlandsmusiken

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

5. Sanering och minskad miljöpåverkan, punkt 4 (SD)

av Lars Wistedt (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 27 och avslår motionerna

2023/24:679 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 2,

2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 35,
2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 28 och
2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör verka för att en konkret plan tas fram för sanering av militärflygplatser som ligger vid vattentäkter. Vatten är ett livsmedel som vi i Sverige ofta tar för givet. Även om vi har en stor tillgång finns det hot mot våra vattentäkter. Användningen av PFAS vid brandbekämpning på landets flygplatser har visat sig resultera i föroreningar i vattentäkter. Militärflygplatser har staten själv kontroll över. Trots det har sanering inte gjorts överallt där det behövs. Militärflygplatsen i Karlsborg har konstaterade föroreningar som hotar att nå Vättern, som redan idag är en vattentäkt för flera hundra tusen människor och som är tänkt att bli det för många fler. Det är därför glädjande att försvaret har aviserat att det ska installera en reningsanläggning för rening av ytvattnet från flygplatsen. Det är viktigt att föroreningar tas om hand på alla platser vid vattentäkter så skyndsamt som möjligt. Därför bör regeringen ta fram en konkret plan för sanering av militärflygplatserna och återkomma skyndsamt till riksdagen.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

6. Sanering och minskad miljöpåverkan, punkt 4 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 28 och
2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 6 och 7 samt
avslår motionerna
2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 27,
2023/24:679 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 2 och
2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 35.

Ställningstagande

Jag är övertygad om att hållbarhet och grön omställning kan bidra till ökad motståndskraft i totalförsvaret. Försvarmakten ska ta miljöhänsyn i sin verksamhet i fred, och Försvarmakten arbetar också systematiskt för att

uppnå en hållbar verksamhet som återspeglar målen i Agenda 2030 och de nationella miljö kvalitetsmålen. Dock finns alltid utrymme för förbättringar och det är tydligt att Försvarsmakten, och Försvarets materielverk, kan agera kravställare för att, där det är möjligt utan att försvarsförmågan påverkas negativt, i större utsträckning göra hållbara och gröna upphandlingar till sin verksamhet. Det bör också inkluderas i den årliga hållbarhetsredovisningen.

Det finns en stor potential i försvarsforskning och försvarsutveckling som bidrar till både försvarsförmåga, ökad självförsörjning och den gröna omställningen. Jas har redan testflugit på biobränsle. Försvarsindustrin borde kunna utgöra en viktig del i den gröna industrirevolution vi ser just nu i Sverige. Försvarsmakten och Försvarets materielverk bör tillsammans med industrin ta steg framåt för ett försvar där hållbarhet, försörjning och säkerhet tillsammans utgör viktiga delar.

När det gäller bränslefrågan anser jag även att det offentliga bör gå före och upphandla samma mängd biojet som krävs för de flygningar som genomförs av statsflyget. Det är särskilt angeläget eftersom statsflyget inte räknas i reduktionsplikten. En ökad användning av biojet bidrar också till att skynda på kostnadsminskningen.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

7. Sanering och minskad miljöpåverkan, punkt 4 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:679 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 2 och

2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 35 och

avslår motionerna

2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 27,

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 28 och

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör se till att sanering av Försvarsmaktens förorenade områden, inklusive Karlsborgs flygplats, kan ske. Nu pågår den mest omfattande upprustningen av det svenska försvaret i modern tid. En nödvändig upprustning, som sker i skuggan av Rysslands avskryvbara anfallskrig mot

Ukraina. Parallellt har Försvarsmakten ställt krav på regeringen om att få omfattande undantag från miljölagarna som ska skydda bl.a. dricksvatten, under fem års tid. Men rent dricksvatten är också en grundläggande säkerhet, som regeringen nu allvarligt äventyrar. Nyligen gav regeringen försvaret klartecken att öka verksamheten på Karlsborgs flygplats och tillåta att vatten leds bort från flygplatsen. Beslutet riskerar att tillföra utsläpp av skyhöga halter av PFAS till en av norra Europas viktigaste dricksvattentäkter – Vättern. PFAS är ett av de allra värsta miljögifterna och utgör ett allvarligt hot mot vår hälsa. Det kan försämra fertiliteten, påverka hjärnans utveckling och orsaka fosterskador, cancer och en mängd andra sjukdomar. Barn är särskilt känsliga. Regeringens nya beslut om Karlsborgs flygplats går tvärs emot Mark- och miljödomstolens yttrande i frågan, och en lång rad expertinstanser som Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Statens geotekniska institut (SGI) med flera. Domstolen och myndigheterna är svidande i sin kritik och presenterar tunga argument mot hanteringen av ärendet. Även en lång rad kommuner och lokala grupper riktar skarp kritik mot Försvarsmaktens och Fortifikationsverkets planer. Regeringen bortser dock från det trots att beslutet innebär att regeringen löper avsevärd risk att bryta mot Sveriges miljölagar, mot miljöbalken och mot vattendirektivet – Vättern innehåller redan så mycket PFAS och andra miljögifter att vattnet helt enkelt inte får förgiftas mer enligt gällande lagar. Men försvaret har vissa möjligheter till undantag som regeringen nu utnyttjar fullt ut, vilket riskerar att leda till kraftigt ökade mängder gift i Vättern. Karlsborgs flygplats är en av de mest förorenade platserna i Europa och innehåller halter av PFAS som är miljontals gånger högre än fastställda gränsvärden. För att uppnå en högre reningsnivå bör domstolens och expertmyndigheternas invändningar tas på största allvar: Innan vatten börjar ledas bort från flygplatsen, som i dagsläget till stor del befinner sig på sankmark, bör själva marken saneras.

Vidare anser jag att ett system för ansvarsfördelning och fortsatt drift av transportsystemet, som fungerar i både kris och krig, behöver tas fram. 85 procent av Sveriges befolkning bor i städer eller tätorter. Det medför stora behov av godstransporter, som är avgörande för försörjningstryggheten.

Logistikplanering och själva transporter utförs av tiotusentals privata aktörer. Ett stort antal myndigheter och företag ansvarar för samhällskritisk verksamhet som är beroende av transporter. Det är därför svårt för en enskild myndighet att göra prioriteringen av transporter och därför är ett system för ansvarsfördelning nödvändigt. Även Försvarsmaktens fordon ska kunna fungera som en del av totalförsvaret i framtidens energi- och bränslesystem.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

8. Samexistens, punkt 5 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 5 och

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 21 och

avslår motionerna

2023/24:679 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 4,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 76 och

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 12.

Ställningstagande

Det finns en osäkerhet på de orter där Försvarsmakten finns idag kring hur verksamhet som inte är militär ska kunna utvecklas samtidigt som Försvarsmakten utvecklas. Med tanke på Försvarsmaktens särställning i exempelvis miljöbalken är det särskilt viktigt att försöka finna samexistenslösningar kring försvarets verksamhet på det lokala planet. Det finns annars en uppenbar risk annars att förtroendet för Försvarsmakten på det lokala planet urholkas både hos allmänheten och i de lokala och regionala styrena. Att viljan till dialog, samverkan och samexistens också måste finnas hos lokalsamhällena är lika viktigt. Här har de lokala styrena en viktig och ansvarsfull uppgift. God och tidig samverkan och vilja i olika skeden av en tillstånds- och beslutsprocess är grundläggande för framgångsrika och helt nödvändiga försvarsetableringar och försvarets utveckling på befintliga orter. Vi ser annars en stor risk för lokal- och regionalutvecklingen på många håll i Sverige när försvaret nu växer. Med anledning av detta anser jag att en översyn av tillämpningen av miljöbalken och praxisutvecklingen behöver göras i syfte att föreslå förändringar som möjliggör en helhetsbedömning, en bredare syn på totalförsvarets intressen och de facto samexistens mellan olika intressen inom samma geografiska område.

När det gäller elproduktion anser jag att tillståndsprocesserna behöver effektiviseras. Klimatfrågan är akut men tillståndsprocesserna för klimatviktig verksamhet i Sverige förblir extremt långa. För att effektivisera processerna bör Sverige, likt Danmark och Storbritannien införa villkorade tillstånd för ny vindkraft från Försvarsmakten, där Försvarsmakten redogör för vad som krävs för att godkänna istället för att bara ge sitt godkännande eller nekande. Myndigheter som berörs bör samlas i ett permanent råd, inklusive

Försvarsmakten, som löpande ansvarar för att samverka för att snabbt få fram godkännanden.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

9. Samexistens, punkt 5 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:679 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 4,
2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 76 och
2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 12 och
avslår motionerna
2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 5 och
2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 21.

Ställningstagande

Att totalförsvaret behöver växa och att Försvarsmaktens olika verksamheter behöver utökas får inte ske på ett sätt som hotar dricksvattenförsörjning, livsmedelsproduktion eller miljön. Jag menar att Försvarsmakten i större utsträckning behöver ta hänsyn till hur de kan bedriva sin verksamhet utan att riskera att påverka livsnödvändiga resurser och värden på ett negativt sätt.

För att bli kvitt vårt beroende av fossila bränslen behöver vi satsa massivt på förnybar energi och elektrifiera stora delar av våra samhällen. Miljöpartiet vill storsatsa på förnybar och billig energi och vi vill därför se strategier och konkreta mål för ökad produktion av vind- och solkraft. Vindkraften är redan idag den överlägset billigaste energikällan, vilket har lett till att företag idag står på kö för att bygga i Sveriges bästa vindlägen. Försvarsmakten stoppar idag en alltför stor mängd förnybar energi. Jag anser att Försvarsmakten istället bör verka för att möjliggöra att mer förnybar elproduktion kommer till stånd som en del i det civila försvarsarbetet. Myndigheten bör även arbeta mer konstruktivt för ökad samexistens genom villkorade tillstånd.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

10. Försvarsmaktens samarbete med andra myndigheter, punkt 6 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:66 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 och avslår motion

2023/24:482 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 13.

Ställningstagande

Hela samhällets resurser måste användas effektivt vid stora kriser. Det är de civila myndigheterna som ansvarar för och leder den civila krisberedskapen och det civila försvaret. Det är viktigt att vi inte ser Försvarsmakten och det militära försvaret som en lösning på det civila samhällets problem. Däremot ska Försvarsmaktens resurser, kunskap och personal kunna stödja det civila samhället vid stora kriser eller olyckor. Inom Försvarsmakten finns tre centrum där militärt arbete görs i nära samarbete med civila myndigheter: Totalförsvarets skyddscentrum (SkyddC, för CBRN-arbete), Total försvarets signalskyddsskola och Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec). Det finns stora fördelar för samhället i stort om dessa centrum kan nyttjas av hela totalförsvaret så att synergier skapas. Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning om hur ett bättre samarbete mellan civila myndigheter såsom MSB och Totalförsvarets skyddscentrum, Totalförsvarets signalskyddsskola och Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum kan skapas.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

11. Smittspridning, punkt 8 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:1872 av Emma Nohrén och Jacob Risberg (båda MP) yrkande 5.

Ställningstagande

De första fallen av afrikansk svinpest i EU upptäcktes 2014. Sedan dess har det varit en fråga om när, inte om, den kommer till Sverige. Det dröjde nio år men sensommaren 2023 upptäcktes de första fallen i Sverige, på vildsvin i Fagerstatrakten. Ett stort område har spärrats av med stora inskränkningar för människor och företagare i området. Sverige har sedan det första utbrottet i EU byggt upp en god beredskap för ett utbrott och nuvarande inskränkningar följer de handlingsplaner som tagits fram genom åren. Men när pesten de facto är här återstår en hel del frågor. Som en aktör som verkar över nationsgränserna spelar Försvarsmakten en viktig roll när det gäller att begränsa spridningen av svinpest och liknande sjukdomar. I och med Natomedlemskapet kommer vi att ha fler samövningar med andra länder. Det är viktigt att försvaret säkerställer att smitta inte kan spridas när man förflyttar personal, fordon och utrustning mellan länder.

Regeringen bör verka för att Försvarsmakten bedriver sin verksamhet i enlighet med det anförda.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:8 av Magnus Jacobsson och Magnus Berntsson (båda KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör undersöka förutsättningarna för att omvandla Säve flygplats till en militär och civil flygplats och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:66 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en utredning om hur ett bättre samarbete mellan civila myndigheter såsom MSB och Totalförsvarets skyddscentrum, Totalförsvarets signalskyddsskola och Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum kan skapas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:204 av Magnus Jacobsson (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återupprätta I 17 och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att en konkret plan tas fram för sanering av militärflygplatser som ligger vid vattentäkter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:482 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten och ordningsmakten ska ges i uppdrag att genomföra det som krävs i form av samövning och samordning för att Försvarsmakten ska kunna leverera ett snabbt och effektivt stöd till ordningsmakten vid ett storskaligt terrorangrepp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:679 av Emma Berginger m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillse att sanering av Försvarsmaktens förorenade områden, inklusive Karlsborgs flygplats, kan ske och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tydligt bör uppdra åt Försvarsmakten att fördjupa arbetet med att väga rent militära behov mot andra grundläggande behov utifrån ett bredare säkerhetsperspektiv och totalförsvaret, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:904 av Amanda Lind m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en ny professionell musikkår inom försvarsmusiken och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och stärka försvarsmusiken som en del av de stora investeringarna i vårt militära försvar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inrätta en professionell militärmusikkår i norra Sverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om långsiktiga kontrakt för avtalsmusikkåreerna, Göteborg Wind Orchestra och Gotlandsmusiken (Gotlands regementes musikkår) och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP):

76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Försvarsmakten att arbeta med villkorade tillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1105 av Marie Nicholson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övnings- och skjutfält i Kalmar län och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1110 av Boriana Åberg m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sydsvenskt försvar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda behoven kring militär mobilitet och vårdlandsstöd i Sydsverige och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1132 av David Josefsson och Marie-Louise Hänel Sandström (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka försvaret av Göteborg och västkusten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1269 av Kjell-Arne Ottosson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klassa skjutbanor som kritisk infrastruktur för det svenska totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1527 av Linus Lakso m.fl. (MP):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Försvarsmakten att arbeta med villkorade tillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1569 av Aida Birinxhiku m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka det militära och civila försvaret i Halland och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av luftvärnsregementet, Lv 6, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1872 av Emma Nohrén och Jacob Risberg (båda MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdatera och kommunicera regelverk kring desinficering av terränggående fordon och utrustning som flyttas mellan länder vid t.ex. militärövningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1941 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att noga överväga utökad förvarsverksamhet i Strängnäs och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2028 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad militär verksamhet i landet och utvecklad verksamhet vid befintliga regementen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att etablera en Stridsskola Nord och upprätta ett nytt regemente i Kiruna och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2109 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utveckla och stärka det militära och civila försvaret på Gotland och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2129 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i enlighet med motionens intentioner överväga om ett regemente skulle kunna förläggas till Gävleborgs län och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2214 av Sten Bergheden och Johanna Rantsi (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utreda om landets jägare och sportskyttar mer konkret skulle kunna ingå i totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2450 av Emma Berginger m.fl. (MP):

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planera för att även Försvarsmaktens fordon ska kunna fungera som en del av totalförsvaret i framtidens energisystem som baseras på el och förnybara bränslen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för det offentliga att gå före och upphandla samma mängd biojet som krävs för de flygningar som genomförs av statsflyget, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2456 av Mikael Larsson m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt militärt skydd på västkusten för Göteborgs hamn och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av att kartlägga tillämpningen av miljöbalk och praxisutveckling i syfte att föreslå förändringar som möjliggör en helhetsbedömning, en bredare syn på totalförsvarets samlade intressen och samexistens mellan olika intressen inom samma geografiska område, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten och Försvarets materielverk i större utsträckning bör ställa krav på hållbarhet i sina försvarsupphandlingar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten och Försvarets materielverk tillsammans med försvarsindustrin bör ta steg framåt för ett försvar där säkerhet, försörjning och hållbarhet tillsammans utgör viktiga delar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att, likt Danmark, införa villkorade tillstånd från Försvarsmakten, där Försvarsmakten redogör för vad som krävs för ett godkännande för byggnad av elproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av en multinationell ledningsenhet i nordligaste Sverige och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka mobiliseringen i det militära försvaret och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etablering av ytterligare en brigad och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etablering av ett nytt regemente i Kvarn och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatta satsningar på Gotland och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etablering av ett nytt regemente i Kiruna och tillkännager detta för regeringen.